KOMPETENSIYAVIY YONDASHUV ASOSIDA METODIK TAYYORGARLIKNI TAKOMILLASHTIRISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI

Axmedova Nargiza Raxmatullo qizi

Qabul qilindi: 28.10.2025
Ko‘rib chiqildi: 29.10.2025
Tasdiqlandi: 30.10.2025

Kalit so‘zlar: kompetensiyaviy yondashuv, metodik tayyorgarlik, pedagogik shart-sharoitlar, o‘qituvchi kompetensiyalari, innovatsion metodika.

Keywords: competency-based approach, methodological training, pedagogical conditions, teacher competencies, innovative methodology.

Ключевые слова: компетентностный подход, методическая подготовка, педагогические условия, компетенции преподавателя, инновационная методика.

Annotatsiya. Ushbu tezis kompetensiyaviy yondashuv asosida metodik tayyorgarlikni takomillashtirishning pedagogik shart-sharoitlarini o‘rganishga qaratilgan. Tadqiqotda o‘qituvchilarning kasbiy kompetensiyalari, metodik tayyorgarlik jarayonidagi innovatsion yondashuvlar va samarali pedagogik sharoitlarni yaratishning ahamiyati tahlil qilinadi. Shu asosda kompetensiyalarga yo‘naltirilgan metodik tayyorgarlikni rivojlantirish strategiyalari ishlab chiqiladi.

Annotation. This thesis is devoted to studying the pedagogical conditions for improving methodological training based on a competency-based approach. The research analyzes teachers’ professional competencies, innovative approaches in methodological training, and the importance of creating effective pedagogical conditions. Based on this, strategies for developing competency-oriented methodological training are proposed.

Аннотация. Данная тезисная работа посвящена изучению педагогических условий совершенствования методической подготовки на основе компетентностного подхода. В исследовании анализируются профессиональные компетенции преподавателей, инновационные подходы в методической подготовке и значимость создания эффективных педагогических условий. На основе этого разрабатываются стратегии развития компетентностно ориентированной методической подготовки.

Kirish. Kompetensiyaviy yondashuv bugungi ta’lim tizimida metodik tayyorgarlikni takomillashtirishning asosiy konseptual yo‘nalishlaridan biri sifatida e’tirof etiladi, chunki u o‘qituvchilarning kasbiy malaka va kompetensiyalarini shakllantirish, pedagogik jarayonni samarali tashkil etish va

innovatsion metodlarni amaliyotga tatbiq etish imkonini beradi. Pedagogik shart-sharoitlar esa o‘qituvchilarning bilim, ko‘nikma va malakalarini rivojlantirishda hal qiluvchi rol o‘ynaydi, ular metodik tayyorgarlikning sifatini va samaradorligini belgilaydi. Kompetensiyaviy yondashuv asosida tayyorlangan metodik jarayon o‘qituvchining nazariy bilimlarini amaliy ko‘nikmalar bilan uyg‘unlashtirish, o‘zini-o‘zi rivojlantirish va ijodiy faoliyatini oshirishga qaratilgan. Shu bilan birga, pedagogik shart-sharoitlar innovatsion texnologiyalar, interaktiv metodlar va kasbiy standartlar asosida tashkil etilishi kerak, bu esa o‘qituvchilarning mustaqil fikrlashini, mas’uliyatini va kasbiy mahoratini oshiradi. Tadqiqotning dolzarbligi shundaki, zamonaviy ta’lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuvga asoslangan metodik tayyorgarlik o‘qituvchilarning professional o‘sishi, ta’lim sifatining oshishi va ta’lim jarayonining samaradorligini ta’minlashda muhim omil sifatida qaraladi. Shu bois, pedagogik shart-sharoitlarni tizimli tashkil etish va ularni amaliyotda qo‘llash kompetensiyaviy yondashuvning samaradorligini oshirish va metodik tayyorgarlik jarayonini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Adabiyotlar tahlili. Kompetensiyaviy yondashuv zamonaviy ta’lim tizimida metodik tayyorgarlikni takomillashtirishning asosiy yo‘nalishlaridan biri sifatida qaraladi, chunki u o‘qituvchilarning nazariy bilimlarini amaliy ko‘nikmalar bilan uyg‘unlashtirish va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi[1]. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatdiki, pedagogik shart-sharoitlar o‘qituvchilarning metodik tayyorgarlik jarayonidagi faoliyati samaradorligini belgilaydi va innovatsion texnologiyalarni qo‘llashga imkon yaratadi[2]. Shu bilan birga, kompetensiyaviy yondashuvga asoslangan metodik tayyorgarlik o‘qituvchilarning mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv va kasbiy mahoratini oshirishda muhim vosita bo‘lib xizmat qiladi[3]. Tadqiqotlar shuningdek, o‘qituvchilarning professional o‘sishi va metodik tayyorgarlik sifatini oshirishda tizimli pedagogik shart-sharoitlar va individual yondashuvning samaradorligini ko‘rsatadi[4]. Bundan tashqari, kompetensiyaviy yondashuvning amaliyotga tatbiq etilishi metodik mashg‘ulotlar, seminarlar va treninglar orqali o‘qituvchilarning kompetensiyalarini barqaror rivojlantirishga yordam beradi[5].

Materiallar va usullar. Tadqiqot materiali sifatida pedagogik faoliyat bilan shug‘ullanuvchi o‘qituvchilar, metodistlar va oliy ta’lim muassasalaridagi pedagogik kadrlar tanlangan. Shuningdek, metodik tayyorgarlik jarayonidagi amaliyotlar, seminar va treninglar, innovatsion ta’lim texnologiyalari ham tadqiqot obyekti sifatida o‘rganilgan. Tadqiqot usullari sifatida pedagogik kuzatuv, so‘rovnomalar, intervyu, ekspert baholash, tajriba va pedagogik eksperiment qo‘llanilgan. Tadqiqot jarayonida o‘qituvchilarning kasbiy kompetensiyalari, metodik tayyorgarlikdagi bilim va ko‘nikmalari, shuningdek pedagogik shart-sharoitlarning samaradorligi tizimli ravishda baholangan. Eksperimental tadqiqotlar davomida kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etilgan metodik mashg‘ulotlar, seminarlar va treninglarning o‘qituvchilarning

nazariy va amaliy tayyorgarlik darajasiga ta’siri kuzatilgan va natijalar tahlil qilingan. Shu bilan birga, ma’lumotlarni yig‘ish va tahlil qilishda statistik usullar va pedagogik diagnostika vositalari qo‘llanilgan. Tadqiqotning metodologiyasi kompetensiyaviy yondashuvni amaliyotga tatbiq etish va pedagogik shart-sharoitlarni optimallashtirish orqali o‘qituvchilarning professional rivojlanishi va metodik tayyorgarlik sifatini oshirishga qaratilgan tizimli yondashuvni o‘z ichiga oladi.

Jadval 1. Kompetensiyaviy yondashuv asosida metodik tayyorgarlik jarayonida pedagogik shart-sharoitlar va ularning samaradorligi

Pedagogik shart-sharoit	Faoliyat turi	Samardorlik ko‘rsatkichi	Izoh
Innovatsion texnologiyalar	Seminar va treninglar	Yuqori	Interaktiv metodlar yordamida amaliy ko‘nikmalarni rivojlantirish
Tizimli metodik mashg‘ulotlar	Mashg‘ulotlar va laboratoriyalar	O‘rta-Yuqori	Nazariy bilimlarni amaliyot bilan uyg‘unlashtirish
Individual yondashuv	Konsultatsiyalar va mentoring	Yuqori	Har bir o‘qituvchining kasbiy ehtiyojlarini hisobga olish
Amaliy feedback	Ekspert baholash va monitoring	O‘rta	Mashg‘ulot natijalari bo‘yicha tahlil va takomillashtirish imkoniyati
Kasbiy rivojlanish dasturlari	Kurslar va malaka oshirish	Yuqori	O‘qituvchilarning kompetensiyalarini barqaror rivojlantirish

Kompetensiyaviy yondashuv asosida metodik tayyorgarlik jarayonida pedagogik shart-sharoitlarning asosiy elementlari va ularning samaradorligini tizimli tarzda ko‘rsatadi. Jadvaldan ko‘rinib turibdiki, innovatsion texnologiyalarni qo‘llash seminar va treninglar orqali amaliy ko‘nikmalarni rivojlantirishda yuqori samaradorlikka ega bo‘lsa, tizimli metodik mashg‘ulotlar nazariy bilimlarni amaliyot bilan uyg‘unlashtirishga xizmat qiladi va o‘rta-yuqori samaradorlikni ta’minlaydi. Individual yondashuv konsalting va mentoring jarayonlari orqali har bir o‘qituvchining kasbiy ehtiyojlarini hisobga oladi va yuqori samaradorlikni ta’minlaydi, amaliy feedback esa ekspert baholash va monitoring orqali mashg‘ulot natijalarini tahlil qilish imkonini beradi va o‘rta darajada samaradorlik beradi. Shuningdek, kasbiy rivojlanish dasturlari o‘qituvchilarning kompetensiyalarini barqaror rivojlantirishga yordam beradi va yuqori

samaradorlikni ko‘rsatadi. Shu tarzda, jadval pedagogik shart-sharoitlar va ularning metodik tayyorgarlik jarayonidagi ahamiyatini tizimli ravishda aks ettirib, kompetensiyaviy yondashuvni amaliyotga tatbiq etishda asosiy yo‘nalishlarni aniqlash va pedagogik jarayonni optimallashtirish uchun muhim ma’lumot manbai sifatida xizmat qiladi.

Tadqiqot muhhokamasi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, kompetensiyaviy yondashuv asosida metodik tayyorgarlikni takomillashtirishda pedagogik shart-sharoitlar hal qiluvchi ahamiyatga ega bo‘lib, ular o‘qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish, amaliy ko‘nikmalarini rivojlantirish va innovatsion pedagogik texnologiyalarni muvaffaqiyatli tatbiq etish imkoniyatini yaratadi. Tadqiqot davomida olingan kuzatuvlar va tajriba natijalari shuni ko‘rsatdiki, kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etilgan metodik mashg‘ulotlar o‘qituvchilarning nazariy bilimlarini amaliy faoliyat bilan uyg‘unlashtirishga, mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvni rivojlantirishga xizmat qiladi. Shuningdek, seminarlar, treninglar va interaktiv mashg‘ulotlar pedagogik shart-sharoitlarni boyitib, o‘qituvchilarning metodik tayyorgarlik darajasini sezilarli darajada oshirishga imkon yaratadi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, pedagogik shart-sharoitlarning samaradorligi, xususan o‘quv-uslubiy materiallar bilan ta’minlash, innovatsion texnologiyalarni qo‘llash va ekspert baholash tizimining mavjudligi o‘qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini tezroq va sifatli rivojlantirishga yordam beradi. Shu bilan birga, kompetensiyaviy yondashuvning samaradorligini oshirish uchun o‘qituvchilarni doimiy professional rivojlantirish, metodik maslahatlar berish va individual yondashuv asosida monitoring qilish zarur. Tadqiqot davomida kuzatilgan tajriba shuni ko‘rsatdiki, pedagogik shart-sharoitlarni tizimli tashkil etish o‘qituvchilarning nazariy bilimlarini amaliy ko‘nikmalar bilan uyg‘unlashtirish, metodik yondashuvni yangilash va o‘quv jarayonini interaktiv, samarali qilish imkonini beradi. Tadqiqot shuni ham isbotladiki, kompetensiyaviy yondashuv asosida metodik tayyorgarlikni takomillashtirish jarayoni o‘qituvchilarning individual o‘sishini rag‘batlantiradi, ularning kasbiy mahoratini oshiradi va ta’lim sifatini yaxshilashga xizmat qiladi. Shu tarzda, tadqiqot muhokamasi kompetensiyaviy yondashuv va pedagogik shart-sharoitlarning uzviy bog‘liqligini, metodik tayyorgarlik jarayonini takomillashtirish va zamonaviy pedagogik amaliyotni rivojlantirishdagi ahamiyatini aniq ko‘rsatadi, shuningdek o‘qituvchilarning kasbiy faoliyatini optimallashtirish va o‘quv jarayonini samarali tashkil etish bo‘yicha ilmiy asoslangan tavsiyalarni ishlab chiqishga imkon yaratadi.

Xulosa. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, kompetensiyaviy yondashuv asosida metodik tayyorgarlikni takomillashtirishning samaradorligi pedagogik

shart-sharoitlarning sifatiga bog‘liq bo‘lib, ular o‘qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish, amaliy ko‘nikmalarini rivojlantirish va innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo‘llash imkonini beradi. Tadqiqot davomida olingan kuzatuvlar va tajriba natijalari shuni ko‘rsatdiki, pedagogik shart-sharoitlar, xususan interaktiv mashg‘ulotlar, treninglar, seminarlar, ekspert baholash tizimi va zamonaviy o‘quv-uslubiy materiallar bilan ta’minlash o‘qituvchilarning metodik tayyorgarlik darajasini sezilarli darajada oshiradi. Kompetensiyaviy yondashuv asosida metodik tayyorgarlik o‘qituvchilarning nazariy bilimlarini amaliy faoliyat bilan uyg‘unlashtirish, mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvni rivojlantirish, shuningdek individual rivojlanishni rag‘batlantirish imkonini beradi. Shu bilan birga, pedagogik shart-sharoitlarni tizimli tashkil etish ta’lim jarayonining samaradorligini oshiradi, o‘quv jarayonini interaktiv va qiziqarli qiladi hamda ta’lim sifatini yaxshilashga xizmat qiladi. Natijada, kompetensiyaviy yondashuv va pedagogik shart-sharoitlar uzviy bog‘liq bo‘lib, ularni amaliyotga tadbiq etish o‘qituvchilarning kasbiy o‘sishini rag‘batlantiradi, metodik tayyorgarlik sifatini oshiradi va zamonaviy pedagogik faoliyatni takomillashtirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO’YXATI

1. Shukurov, B. Pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirishning nazariy asoslari. Toshkent: O‘zbekiston, 2018.
2. Karimova, M. Kompetensiyaviy yondashuv va metodik tayyorgarlik. Toshkent: Pedagogika, 2020.
3. Nazarov, A. Innovatsion texnologiyalar yordamida o‘qituvchilarning kasbiy malakasini oshirish. Tashkent: Fan, 2019.
4. Islomova, D. Metodik tayyorgarlik va pedagogik shart-sharoitlar: nazariya va amaliyot. Toshkent: Oliy ta’lim, 2021.
5. Tursunov, S. O‘qituvchi kompetensiyalarini rivojlantirish va pedagogik innovatsiyalar. Toshkent: Ta’lim, 2022.